

вул. Космонавтів, 61
м. Миколаїв, 54020, Україна

Т. (0512) 44-54-60, 44-54-61
Е: mykolaiv1.mykolaiv@legalaid.mk.ua

www.legalaid.gov.ua

**Миколаївський місцевий
центр з надання
безоплатної вторинної
правової допомоги**

Порядок відмови від прийняття спадщини

Спадкоємець за заповітом чи за законом має право прийняти спадщину або не прийняти її на підставі ст. 1268 [Цивільного кодексу України](#)).

Спадкоємець за заповітом або за законом може відмовитися від прийняття спадщини протягом строку у **шість місяців**, який починається з часу відкриття спадщини яка відкривається з дня смерті особи або з дня, з якого вона оголошується померлою.

Для цього спадкоємцю необхідно звернутися із заявою про відмову від прийняття спадщини, яка подається *нотаріусу* або в сільських населених пунктах - **уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування** за місцем відкриття спадщини.

Слід розрізняти неподання заяви про прийняття спадщини протягом встановленого строку й подання заяви про відмову від спадщини. Так, в першому випадку особа не здійснює свого права, внаслідок чого втрачає можливість прийняти спадщину, а в іншому – вчиняє активні дії, тобто реалізує своє право на відмову від прийняття спадщини.

Для окремих категорій громадян передбачений **особливий порядок** відмови від прийняття спадщини:

- Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може відмовитися від прийняття спадщини за згодою піклувальника і органу опіки та піклування.
- Неповнолітня особа віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років може відмовитися від прийняття спадщини за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника і органу опіки та піклування.
- Батьки (усиновлювачі), опікун можуть відмовитися від прийняття спадщини, належної малолітній, недієздатній особі, лише з дозволу органу опіки та піклування.

Стаття 1273 [\[1\]Цивільного кодексу України](#) передбачає та встановлює ряд правил для відмови від прийняття спадщини неповнолітніми, малолітніми, недієздатними (обмежено дієздатними) особами, а саме: - фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може відмовитись від прийняття спадщини за згодою піклувальника і органу опіки та піклування; - неповнолітня особа віком від 14 до 18 років може відмовитись від прийняття спадщини за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальника і органу опіки та піклування; - батьки (усиновлювачі), опікун можуть відмовитися від прийняття спадщини, належної малолітній дитині, лише з дозволу органу опіки та піклування.

Важливо!

1. **Відмова від прийняття спадщини є безумовною і беззастережною.**
2. **Відмова від прийняття спадщини може бути відкликана протягом строку, встановленого для її прийняття'.**

Види відмови від прийняття спадщини

Відмова від спадщини за заповітом

Частиною першою статті 1274 [Цивільного кодексу України](#) передбачено, що спадкоємець за заповітом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь

іншого спадкоємця за заповітом. До спадкування за заповітом можуть запрошуватися не тільки спадкоємці, які зазначені в заповіті, а й спадкоємці за правом на обов'язкову частку.

Відмова від спадщини за законом

Спадкоємець за законом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь будь-кого із спадкоємців за законом незалежно від черги (частина друга статті 1274 [Цивільного кодексу України](#)).

Спадкоємець має право відмовитися від частки у спадщині спадкоємця, який відмовився від спадщини на його користь (частина третя статті 1274 [Цивільного кодексу України](#)).

Відмова від прийняття спадщини може бути визнана судом **недійсною** з підстав, встановлених статтями 225, 229-231 і 233 [Цивільного кодексу України](#).

Відмова від спадщини може бути як на користь конкретної особи спадкоємця (адресна відмова), так і без зазначення такої особи (безадресна). В залежності від виду відмови її правові наслідки є відмінними: - у разі безадресної відмови від прийняття спадщини одним із спадкоємців за законом із черги, яка закликана до спадкування, частка у спадщини, яку він мав прийняти, переходить до інших спадкоємців тієї ж черги порівну; - у випадку адресної відмови частка, від якої відмовився спадкоємець, переходить до того чи тих спадкоємців, вказаних ним у заяві. Крім того, у випадку адресної відмови у свідоцтві про право на спадщину відображається частка, від якої відмовився спадкоємець.

Відкликання відмови від прийняття спадщини

Відмова від прийняття спадщини може бути відкликана протягом строку, встановленого для її прийняття відповідно до статті 1270 [Цивільного кодексу України](#).

Визнання відмови від спадщини недійсною

Частиною першою статті 1273 [Цивільного кодексу України](#) визначено, що відмова від спадщини може бути здійснена тільки протягом шести місяців з дня відкриття спадщини.

Статтею 1244 [Цивільного кодексу України](#) передбачено право спадкодавця на підпризначення спадкоємця на випадок неприйняття спадщини спадкоємцем, зазначеним у заповіті.

Частиною четвертою статті 1274 [Цивільного кодексу України](#) передбачено, якщо заповідач підпризначив спадкоємця, особа, на ім'я якої складений заповіт, може відмовитися від спадщини лише на користь особи, яка є підпризначеним спадкоємцем.

Відмова від спадщини - односторонній правочин, недійсність якого може бути визнана на загальних підставах у порядку цивільного судочинства.

До таких **підстав** слід віднести:

1. відмову, яка була здійснена дієздатною фізичною особою, яка у момент такої відмови не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними (стаття 225 [Цивільного кодексу України](#)). Така відмова від спадщини може бути визнана судом недійсною за позовом **самої особи**, а у разі її смерті - за позовом **інших осіб**, чий цивільні права або інтереси порушено.
2. якщо особа, яка вчинила правочин, **помилилася щодо обставин, які мають істотне значення**, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (стаття 229 [Цивільного кодексу України](#)).
3. якщо одна із сторін правочину навмисно ввела другу сторону в **оману** щодо обставин, які мають істотне значення (частина перша статті 229 [Цивільного кодексу України](#)), такий правочин визнається судом недійсним (стаття 230 [Цивільного кодексу України](#)).
4. правочин, вчинений особою проти її справжньої волі внаслідок **застосування до неї фізичного чи психічного тиску** з боку другої сторони або з боку іншої особи, визнається судом недійсним (стаття 231 [Цивільного кодексу України](#)).

5. правочин, який вчинено особою **під впливом тяжкої для неї обставини і на вкрай невідгідних умовах**, може бути визнаний судом недійсним незалежно від того, хто був ініціатором такого правочину (стаття 233 [Цивільного кодексу України](#)).

Частина п'ята статті 1274 [Цивільного кодексу України](#) передбачає, що можливість визнання судом недійсною відмови від прийняття спадщини свідчить про особливий статус такої відмови. Загалом відмова від спадщини без зазначення суб'єкта, на користь якого зроблена така відмова, повинна набирати чинності після закінчення строку на прийняття спадщини.

Даною статтею не встановлено, коли отримує право на спадкування особа, на користь якої зроблено відмову. Тому можна стверджувати, що безадресна відмова від спадщини може визнаватися судом недійсною лише після спливу шести місяців, оскільки протягом шести місяців особа вправі відкликати свою відмову від прийняття спадщини.

За загальним правилом, прийняття спадщини органами опіки та піклування в інтересах недієздатних осіб, а коли дитина особисто відмовляється від прийняття спадщини, продавати належне їй за правом спадкування майно і гроші класти на її особовий рахунок до досягнення повноліття або набуття дієздатності. Такий порядок дозволить гарантувати сприятливе для інтересів дитини вирішення ситуації та надасть можливість в майбутньому повністю дієздатній особі вирішувати долю спадкової частки. Фактично, недієздатна особа пропонуватиме органам опіки та піклування надати дозвіл на передачу власного права іншій особі.

Правові наслідки відмови від прийняття спадщини

- Відмова від прийняття спадщини одного із спадкоємців за заповітом, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за заповітом і розподіляється між ними порівну.
- Відмова від прийняття спадщини одного із спадкоємців за законом з тієї черги, яка має право на спадкування, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за законом тієї ж черги і розподіляється між ними порівну.
- Положення [статті 1275 Цивільного кодексу України](#) не застосовуються, якщо спадкоємець відмовився від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця, а також коли заповідач підпризначив іншого спадкоємця.
- Відмова спадкоємця за заповітом, який відмовився від прийняття спадщини, було покладено заповідальний відказ, обов'язок за заповідальним відказом переходить до інших спадкоємців за заповітом, які прийняли спадщину, і розподіляється між ними порівну.
- Відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини не позбавляє його права на спадкування за законом.

Отримати консультацію з правових питань можна у Миколаївському місцевому центрі з надання безоплатної вторинної правової допомоги, який працює за адресою: 54056, м. Миколаїв, вул. Космонавтів, 61, тел. (0512) 44-54-60, 44-54-61

Перейти на офіційну сторінку на [Facebook можна за посиланням](#).

Цілодобово функціонує єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги – 0 800 213 103. Дзвінки зі стаціонарних та мобільних телефонів в межах України безкоштовні.

Знайти найближчий місцевий центр або бюро правової допомоги можна за посиланням: <https://www.legalaid.gov.ua/kontakty/local-centers>

Ще більше консультацій на інформаційному ресурсі WikiLegalAid, який можна знайти за посиланням wiki.legalaid.gov.ua.